

عنوان مقاله:

پیامبری در جامه زندیقان (تاملی در خوانش های چندگانه از جنبش مانی در تاریخنگاری قرون نخستین)

محل انتشار:

تاریخ اسلام و ایران، دوره 30، شماره 47 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

شهناز حجتی نجف ابادی - استادیار گروه تاریخ و ایرانشناسی، دانشگاه میبد، میبد، ایران

جعفر نوری - استادیار گروه تاریخ و ایرانشناسی، دانشگاه میبد، میبد، ایران

خلاصه مقاله:

در بازنمایی و روایت مجدد نهضت دینی مانی در تاریخنگاری قرون نخستین، سه رویکرد عمده قابل شناسایی است که جز در برخی روایت‌های معدود، این بازنمایی (دستکم در دو رویکرد) با مفهومی کانونی، یعنی مفهوم «زندیق» صورت‌بندی شده است. این سه رویکرد عبارت است از: نخست رویکرد گذار آگاهانه و مختصرگویی، مبتنی بر نگرش‌ها و روایت‌هایی با محتوای ضد زندیقی‌گری، با نمایندگان برجسته‌ای چون طبری، ابوحنیفه دینوری، مسکویه و ابن‌اثیر؛ دوم رویکردی تاریخی-کلامی مبتنی بر خوانشی بدعت‌گرایانه از جنبش مانیا عالم-مورخان تاثیرگذاری چون ابوریحان بیرونی، مقدسی، ثعالبی، یعقوبی و خواجه نظام‌الملک طوسی؛ سوم رویکردی نسبتاً توصیفی-تاریخی با میزان به نسبت کمتری از ارزشداوری‌ها با مورخان چون مسعودی و گردیزی. این سه رویکرد، در یک درهم‌تنیدگی عمیق با فضای گفتمانی این عصر، مجموعه‌ای از گزاره‌ها و روایت‌ها را حول محور مسئله مانی می‌آفریند که این شخصیت و جنبش دینی او، نقطه کانونی آنها به شمار می‌رود. مسئله این پژوهش تبیین چرایی و چگونگی بازنمایی جنبش دینی مانی در تاریخنگاری قرون نخستین است؛ با این فرضیه که وجوه مختلف این بازخوانی، محصول فضای سیاسی، کلامی و فرهنگی این دوره و همچنین انگاره‌ها، روش‌ها و بینش‌های مورخان این دوره بوده است.

کلمات کلیدی:

مانی، تاریخنگاری، قرون نخستین، روایت، بازخوانی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1143290>

